

KHUYẾN NGHỊ CHÍNH SÁCH

Khuyến nghị 1: Độ tuổi

Không nên xác định trong luật một độ tuổi tuyệt đối, duy nhất để có thể được thừa nhận giới tính mong muốn. Độ tuổi bắt đầu sử dụng thuốc ức chế dậy thì, hoóc-môn thay thế và phẫu thuật chuyển giới cũng cần có sự khác nhau.

Mặc dù hầu hết quốc gia đều đặt ra một giới hạn độ tuổi với người chưa trưởng thành, họ đồng thời quy định những ngoại lệ. Những quyết định về việc thừa nhận giới tính mong muốn của trẻ em cần phải lấy lợi ích của trẻ làm hàng đầu và ý kiến của trẻ em cần được cân nhắc.

Khuyến nghị 2: Điều kiện, yêu cầu về y tế, pháp lý

Không nên đặt ra các điều kiện, yêu cầu y tế cụ thể hay việc triệt sản cho việc được thừa nhận giới tính mong muốn.

Không nên đặt ra yêu cầu về chẩn đoán y học với các rối loạn hay bệnh lý mà nên dựa vào nguyên tắc tự nhận dạng.

Không nên đặt ra các yêu cầu buộc chấm dứt một mối quan hệ được thiết lập hợp pháp đang có, bao gồm hôn nhân, cha mẹ - con.

Đảm bảo những người đã thực hiện chuyển đổi giới tính trước đây, hay sẽ thực hiện chuyển đổi giới tính tại nước ngoài được thừa nhận việc thay đổi giới tính pháp lý.

Khuyến nghị 3: Hệ quả pháp lý sau khi thay đổi giới tính pháp lý

Bảo đảm mọi cá nhân đã được thừa nhận giới tính pháp lý theo mong muốn được tôn trọng giới tính đó trong mọi lĩnh vực, đặc biệt là hôn nhân.

Có quy định về những ngoại lệ cho nguyên tắc này (ví dụ, luật liên quan tới cha mẹ - con, luật hình sự, chăm sóc sức khỏe, thể thao...) nếu cần thiết.

Khuyến nghị 4: Thủ tục

Không nên đặt ra các thủ tục đặc biệt, hay các yêu cầu pháp lý đặc biệt cho việc tiếp cận với dịch vụ y tế, pháp lý liên quan tới chuyển đổi giới tính.

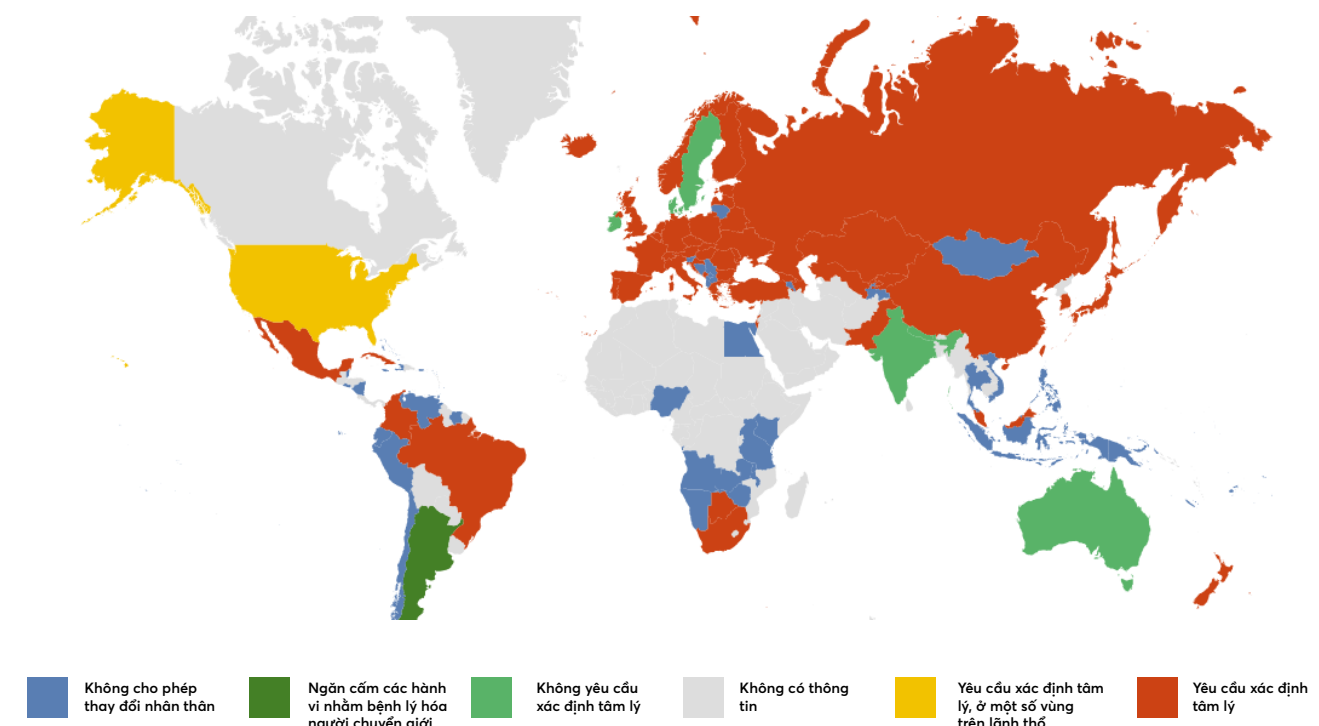
CHUYỂN ĐỔI GIỚI TÍNH KINH NGHIỆM THẾ GIỚI VÀ TẠI VIỆT NAM

KHÁI QUÁT VỀ CÁC TIÊU CHUẨN QUỐC TẾ

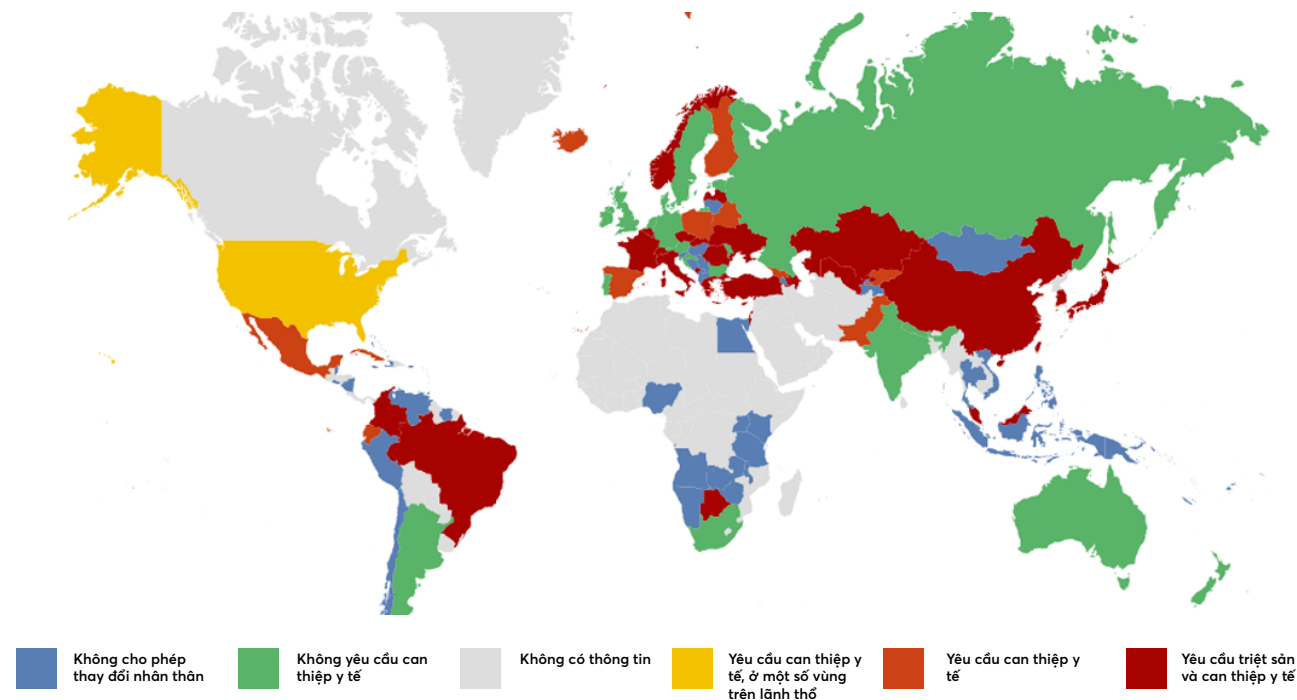
Hiện nay, chưa có một văn kiện nào của luật nhân quyền quốc tế quy định riêng biệt về quyền của người chuyển giới hay liên quan tới bản dạng giới. Tuy nhiên, người chuyển giới cũng là chủ thể của các quyền con người, được bảo vệ các quyền nhân thân một cách bình đẳng. Nguyên tắc chống phân biệt đối xử cũng được hiểu là không được phân biệt đối xử với một người chỉ vì họ có bản dạng giới, thể hiện giới hay các đặc điểm giới tính khác biệt.

Kỳ thị, phân biệt đối xử với người chuyển giới trong mọi môi trường (gia đình, nhà trường, nơi làm việc, ở cơ sở y tế, trong đời sống xã hội...) đều bị coi là không phù hợp với luật nhân quyền quốc tế. Việc cưỡng bức triệt sản những người chuyển giới và người liên giới tính là một hình thức vi phạm quyền con người.

ĐIỀU KIỆN VỀ XÁC ĐỊNH TÂM LÝ KHI THAY ĐỔI NHÂN THÂN

ĐIỀU KIỆN VỀ CAN THIỆP Y TẾ KHI THAY ĐỔI NHÂN THÂN

CÁC LOẠI ĐIỀU KIỆN Y TẾ

Tùy từng nước mà pháp luật quốc gia đặt ra những mức độ khác nhau của các can thiệp y tế:

- **Chứng nhận của chuyên gia tâm thần** về việc cá nhân đó cảm nhận giới tính mình khác với giới tính khi sinh ra. (Bỉ, Luật Hà Lan cũ, Luật Đức mới, Luật Ý mới, Thụy Điển, Thổ Nhĩ Kỳ, Luật Đài Loan cũ) hoặc chứng nhận chẩn đoán về "phiên muộn giới" (Anh và xứ Wales, Tây Ban Nha, Thụy Điển).
- **Chứng nhận của bác sĩ phẫu thuật** rằng cá nhân đã trải qua phẫu thuật chuyển giới (Bỉ, Cộng hòa Séc, Luật Đức cũ, Luật Ý cũ, Thổ Nhĩ Kỳ, Hồng Kông, Singapore, Luật Đài Loan cũ).
- **Chứng nhận cá nhân không còn khả năng sinh sản**, chấm dứt chức năng sinh sản hoặc triệt sản (Bỉ, Cộng hòa Séc, Luật Đức cũ, Luật Ý cũ, Luật Thụy Điển cũ, Thổ Nhĩ Kỳ, Nhật Bản).
- **Đã trải qua điều trị hoóc-môn** (Bỉ, Ý) hay các **thay đổi ngoại hình** (Tây Ban Nha).
- **Bài kiểm tra đời sống thật** (Cộng hòa Séc, Hồng Kông) hay **đã sống theo giới tính mong muốn** ít nhất hai năm (Anh và xứ Wales, Luật Đài Loan cũ), ba năm (Luật Đức mới) hay "một khoảng thời gian" (Thụy Điển).
- **Cam kết hay chứng nhận về sự chắc chắn** suốt đời của ý muốn thay đổi giới tính pháp lý (Cộng hòa Séc, Anh và xứ Wales, Luật Đài Loan cũ), "có khả năng cao không thay đổi trong tương lai (Luật Đức mới), hay ổn định "trong tương lai" (Thụy Điển).
- **Không đặt ra yêu cầu nào về y tế**, chỉ cần tuyên bố hoặc đăng ký với cơ quan hộ tịch, từ đó thay đổi các giấy tờ nhân thân với thông tin giới tính, tên gọi mới (Hà Lan, Đan Mạch, Malta, Ireland, Luật Đài Loan mới, Argentina)

Bên cạnh đó các nước cũng quy định những ngoại lệ về y tế:

- Đối với yêu cầu phẫu thuật chuyển đổi giới tính: Chỉ bắt buộc nếu điều này là "khả thi và hợp lý với sức khỏe và tâm lý" của người đó (Bỉ).
- Đối với yêu cầu triệt sản: Triệt sản mà không cần phải là cắt bỏ bộ phận sinh dục, tuyến sinh dục, như chiếu tia X-quang, dùng thuốc điều trị ung thư... (Bỉ, Nhật Bản) Hầu hết quốc gia còn lại không yêu cầu triệt sản như một phần bắt buộc của quá trình chuyển đổi giới tính.
- Đối với độ tuổi: Có thể bắt đầu sử dụng hoóc-môn sớm tuổi trưởng thành được phép phẫu thuật chuyển đổi giới tính (Cộng hòa Séc, Ireland, Tây Ban Nha từ 16 tuổi), (Nhật Bản trước độ tuổi trưởng thành là 20 tuổi) hay cắt bỏ ngực từ 18 tuổi (Nhật Bản).

CÁC LOẠI ĐIỀU KIỆN PHÁP LÝ

- **Độ tuổi** (cũng có thể coi là điều kiện về y tế): Tối thiểu 18 tuổi (Cộng hòa Séc, Ireland, Tây Ban Nha, Thụy Điển, Thổ Nhĩ Kỳ, Argentina), 20 tuổi (Nhật Bản, Luật Đài Loan cũ), 21 tuổi (Hồng Kông) hay 25 tuổi (Luật Đức cũ). Nhỏ hơn 18 tuổi nếu có sự đồng ý của cha mẹ và ý kiến của trẻ: Ý, Nhật Bản, Argentina.
- **Tình trạng hôn nhân**: Chưa từng kết hôn, độc thân, đã ly hôn (Cộng hòa Séc, Luật Đức cũ, Nhật Bản). Ở các nước đã hợp pháp hóa hôn nhân cùng giới thì không đặt ra điều kiện này vì không có xung đột pháp luật.
- **Tình trạng con cái**: Không có con về mặt pháp lý hay con đã chết: Nhật Bản. Gần như tất cả quốc gia khác không đặt ra điều kiện về tình trạng con cái.
- **Quốc tịch**: Người nước ngoài (Cộng hòa Séc) hay chỉ áp dụng cho công dân nước đó.
- **Năng lực hành vi dân sự**: Trong nhà giam thì không được, nhưng lại cho phép người hạn chế năng lực hành vi dân sự với sự đồng ý của người giám hộ (Cộng hòa Séc). Hầu hết nước khác không quy định cấm với người đang thi hành án tù giam.

HỆ QUẢ PHÁP LÝ SAU KHI THỪA NHẬN GIỚI TÍNH PHÁP LÝ MỚI

- Đối với những quốc gia không hợp pháp hóa hôn nhân cùng giới, việc một phối ngẫu thay đổi thông tin giới tính pháp lý có thể trở thành một căn cứ để ly hôn (Bỉ, Hà Lan) hay tự động làm mất hiệu lực hôn nhân (Ý, Thổ Nhĩ Kỳ, Đài Loan). Ở các nước có thừa nhận quan hệ chung sống có đăng ký, hôn nhân có thể chuyển thành quan hệ chung sống có đăng ký, với các quyền và nghĩa vụ không thay đổi.
- Không làm thay đổi quan hệ pháp lý đã có trước đó (hôn nhân, gia đình, tài sản), cha vẫn là cha, mẹ vẫn là mẹ bất kể giới tính pháp lý hiện tại: Bỉ, Hà Lan, Cộng hòa Séc, Đan Mạch, Anh và xứ Wales, Luật Đức mới, Ireland, Tây Ban Nha, Thổ Nhĩ Kỳ, Nhật Bản, Argentina.
- Quan hệ pháp lý có sau đó (hôn nhân, gia đình, tài sản) sẽ theo như giới tính mới: Anh và xứ Wales, Luật Đức mới, Ireland, Ý, Tây Ban Nha, Hồng Kông, Nhật Bản, Argentina.
- Áp dụng nguyên tắc có lợi cho người thụ hưởng quyền trong mọi trường hợp: Argentina.
- Nghĩa vụ quân sự thực hiện theo như giới tính mới và việc tuyển chọn theo tiêu chí tuyển quân dành cho nam giới: Đan Mạch, Đài Loan.
- Thể thao: Hạn chế sự tham gia của người đã được thừa nhận giới tính mới tham gia vào các hoạt động thi đấu theo giới tính mới của họ vì lý do đảm bảo công bằng và an toàn dành cho người thi đấu (Anh và xứ Wales, Ireland).